

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{10}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir

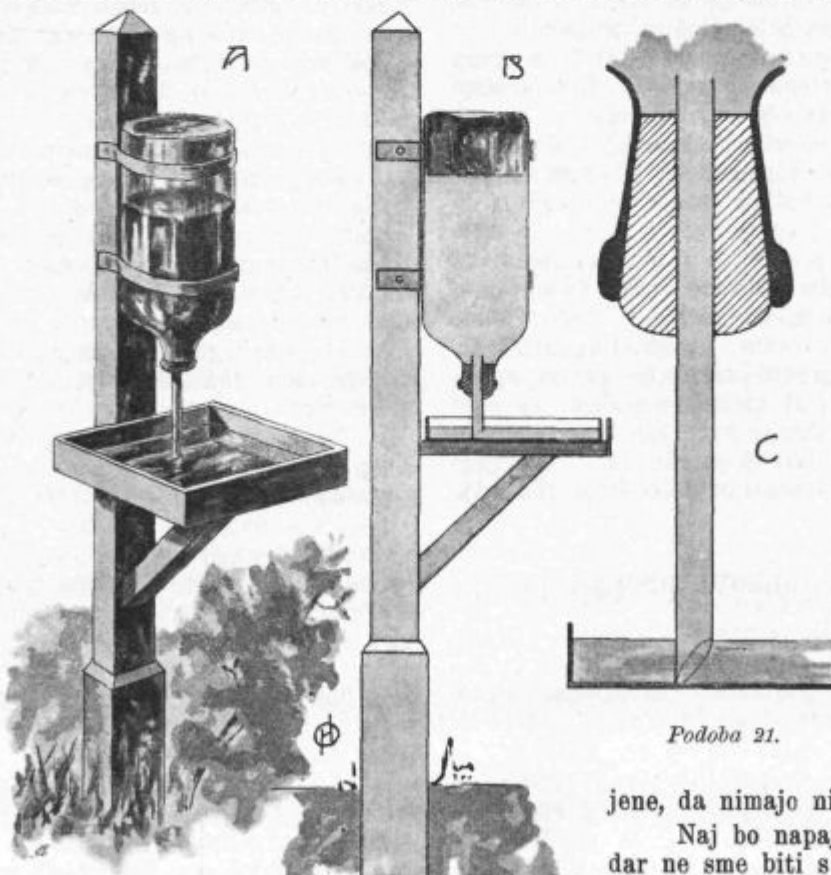
Št. 3. V Ljubljani, 15. februarja 1907. Leto XXIV.

Obseg: Samodelujoč napajalnik. — Zakaj kmetski domovi propadajo. — O povračilu škod, storjenih po lovu in po divjačini. — Branajte travnike! — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Narodnogospodarske vesti. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Samodelujoč napajalnik.

Čebela za vzgojo zalege neobhodno potrebuje razen medu in cvetnega prahu tudi veliko vode. Med in cvetni prah si nakopiči v panju okrog svojega gnezda, vode pa nikdar ne shranjuje v panju niti kapljice, marveč vso, kolikor je potrebuje, sproti donaša in takoj porabi za sok, ki z njim pita mlado zalego. Kakor spomladi množina za lege rase od dne do dne, tako je tudi poraba vode vedno večja. A ravno zgodaj spomladi je izvečine tako vreme, da je prinašanje vode za čebele najbolj težaven in nevaren posel. Neobhodna potreba sili žival, da izletava iz panja pri vsakem vremenu. Če ne najde vode v bližini, leti dalje, in pri tem velikrat otrpne pri ledenomrzlem studencu, ali jo pa mrzel veter telebi na hladna tla,

Podoba 19.

Podoba 20.

Podoba 21.

odkoder ne vstane več. To je panjem v veliko škodo. Ne le, da spomladi najboljše ljudstva izgube mnogo pridnih delavk, tudi zalega se ne more gojiti v zadostni meri, ker ji primanjkuje vode in čebel, ki bi jo grele.

Zato so čebelarji že odnekad skušali odpomoči tej neprikljki stem, da so priredili v čebelnjakovi bližini, navadno v tleh, kako posodo z vodo. Ne da se taji, da te naprave vsaj deloma tuintam vstrezajo svojemu namenu. Večkrat so pa tudi tako neprikladne in zanemarljive, da nimajo nikakega pomena.

Naj bo napajalnik kakršenkoli, nikdar ne sme biti suh. Če ga pustimo le en dan ali dva brez vode, si čebele med tem poiščejo vodo drugje, in napajalnik je brez koristi, če čebel iznova ne navadimo nanj. Tudi mora biti dovolj velik in tako prirejen, da čebele ne tonejo v njem.

Vsem tem zahtevam menim da ustreza napajalnik, ki ga pojasnjujejo podobe 19—21. Njegova sestava je tako preprosta, da ga lahko naredi vsak količkaj spreten čebelar sam, brez posebnih stroškov in tuje pomoči. Prednosti njegove so: 1. Voda stoji v njem vedno enako visoko tako dolgo, dokler je je kaj v steklenici. 2. Prirejen je nekoliko od tal, kar je odločno bolje, kakor na tleh ali celo v tleh. Solnce ga od vseh strani ogreva, zato je voda v njem goroka. Če se poskrbi, da se steklenica po potrebi napolni z vodo, se ni bati, da bi bil kdaj suh. Narediti se da v poljubni velikosti.

Na lesenem, trdno v zemlji stoječem stebričku je pritrjena (kakih 40 cm od tal) lesena, 50 cm dolga in 35 cm široka plošča (lahko tudi večja ali manjša). Na to ploščo se položi ravno tako velik pločevinast podstavek, ki naj ima 2—3 cm visok rob. Nad podstavkom sta na stebričku pritrjena dva kovinska obroča, ki naj držita z vodo napolnjeno steklenico, oprto s koncem cevi na dno podstavka. Steklenica naj drži najmanj 2—3 litre, če je pa večja, je še bolje. Pri velikih čebelnjakih se naredi ta priprava lahko v veliko večji meri. Če se napajalnik lahko postavi ob kaki steni v bližini čebelnjaka, odpade v tem slučaju steber, ker ga nadomestuje stena.

Obširnejši popis ni potreben, ker so slike toliko jasne, da se po njih napajalnik prav lahko izgotovi. Omenim naj le še, da mora cev tičati nepredušno v v stekleničnem vratu, kar se doseže, če ne drugače, vsaj stem, da se zamašek okrog cevi zakapa s smolo. Voda se naliva v steklenico kar skoz cev (ne da bi se ta jemala iz vratu) s pomočjo primernega lijaka. Pa tudi brez lijaka gre dobro, če je cev le 1 cm debela. Tisti konec cevi, ki gleda iz steklenice, mora biti 1 cm na visoko napošev prirezan (pod. 21.) in mora segati do dna pločevinastega podstavka. Tudi s samo steklenico brez cevi, posebno če ima dolg vrat, se opravi, če se 1 cm nad dnom pločevinaste posode tako podloži, da ima voda prost odtok. V podstavek moramo naložiti drobnega kamenja ali mahu, da čebele ne tonejo in da imajo kam sedati.

Napajalnik naj bo postavljen v bližini čebelnjaka na solnčnem kraju. Čebele privabimo nanj, če prve dni vodo nekoliko osladimo s sladkorjem. Tudi pozneje priporočajo dodajati vodi vedno po nekoliko zrn soli. Napajalnik je treba pripraviti takoj ob prvem spomladnem izletu, ker je takrat najbolj potreben. Pa tudi pozneje ni brez uspeha, ker je neovržna resnica, da se čebele, ki imajo vodo v bližini, veliko bolje razvijajo kakor one, ki jo morajo donášati od daleč. M. Hume k.

Zakaj kmetijski domovi propadajo.

Uradnik toži: Čeprav imam lepo plačo, vendarle komaj izhajam, kajti draginja, ki je nastala, mi pobere vse dohodke. Vse se je podražilo: stanovanje, obleka, živila. zlasti meso; kmalu si ne bom mogel privoščiti tečne mesne hrane.

Mesar pa zopet govori: Res veliko prodam in po visoki ceni, ali kaj pomaga, ker vsled visoke živinske cene skoraj nič ne zaslužim. Pred par leti sem kupil par volov za 300 gold., danes pa staneta taka vola 420—440 gold. To ni majhna razlika! Kmet ni tako neumen, da bi dal lepo pitano živino poceni, ker lahko drago proda. Poleg tega so se tudi obrtni stroški zelo povečali in davek že itak rase kakor gobe. Vsak stan bi mi bil ljubši kakor mesarski!

Kmetovalec odgovarja: Ne morem tajiti, da svojo živino razmerno bolje prodajam, in sicer kadar hočem. Resnica je, da prodam par štiriletnih juncev za 120—140 gold. dražje kakor pred tremi leti, a vendar sem na boljšem, če dam travnike v najem, kakor pa, če sam senó spravljam in živino redim. Delavcev še za drag denar ni mogoče dobiti, ker gre vse v tujino; doma so samo še otroci in stari ljudje, ki ne morejo opravljati težkih kmetijskih del. Pridnega, poštenega hlapca ne dobim, če mu še enkrat toliko plačam kakor sem plačeval prejšnja leta; vrhutega so pa postali kmetijski delavci tudi v hrani zelo izbirčni; kmetijska jed jim kar nič več ne diši. Bolje je, da pustim vse v miru in grem v Ameriko!

Hlapec pravi: Kmetu služiti, ta je zadnja. Za borih 240 K moram vse leto težko delati, slabo hrano uživati, koncem leta pa, če si napravim obleko in obuvalo, mi ne ostane domalega nič. Na ta način si ne morem za starost nič prihraniti. Mar ni bolje iti k rudokopom ali v Ameriko? Delal bom samo 8—10 ur na dan, potem sem pa prost; plača bo pa trikrat toliko kakor na kmetih. Vrhutega bom imel tudi dobro hrano. Naj le kmet sam otepa tiste žgance in krompir, jaz bom imel vsak dan meso!

Takih in enakih tožba se sliši vsak dan; nihče ne more ugovarjati, da niso resnične.

Kaj je torej vzrok tej veliki premembi tekom tako kratkega časa? Oglejmo si, dragi čitatelji, to stvar bolj natančno.

Prvi vzrok je preziranje kmetijskega stanu. Morda se bo kdo oglašil, da to ni res, da se za kmeta dandanes veliko stori, saj ima velike udobnosti, ki jih včasih ni imel, dobi lahko vsakovrstne stroje, če potrebuje denar, ima na razpolago posojilnice, poljske pridelke prodaja dobro, živino še posebno, kaj še hoče? On je najsrečnejši človek na svetu: davek plača, potem je sam svoj gospod.

Dokazati hočem, da to ni tako.

Kaj pomagajo kmetu stroji, posojilnice, zadruga, razna društva, kmetijske šole i. t. d., če pa nima delavcev. Pri najboljši volji si ne more pomagati, če nima delavcev. Odkod jih vzeti, ker gre vse v tujino. Do 12., oziroma do 14. leta morajo kmečki otroci obiskovati vsakdanjo šolo, potem pa, namesto da bi se fant poprijel poljskega dela, začne doma staršem nagajati, češ, kaj bom doma, bolje je, da grem k rudokopom ali v Ameriko.

Dekleta gredo navadno v tvornice ali pa v mesta; doma ostaneta le oče in mati in kakšen majhen otrok. Vprašam, ali morejo kmetovati? Nikakor ne.

Po Dolenjskem je mnogo kočarjev, ki imajo navadno malo zemlje in kvečjemu eno ali dve kravi, otrok pa navadno veliko. Te vrste ljudje so včasih pomagali s svojimi otroki večjim posestnikom delati, a dandanes ni več tako. Večinoma vsi odvrtaajo celo svoje otroke od kmečkega dela in jih takorekoč sami silijo v tujino, češ, kaj boš za te krajcarje kmetu delal, le pojdi v mesto ali k rudokopom, boš več zaslužil in morda tudi domu kaj poslal.

Ali bi ne mogla tukaj vlada reči: Pred dvajsetim letom svoje starosti ne sme nihče niti v Ameriko niti doma v tvornice.

Kako velikega pomena bi bila ta naredba.

Fantje bi svoja prva mladostna leta lepo doma pri starših preživeli, veselje dobili do kmetijstva in tako postali dobri in pošteni gospodarji. Nasprotno pa, ker odidejo v nežni mladosti popolnoma neizkušeni od doma, se navadno spridijo v vsakem oziru, ker uživajo

preveč prostosti. Če si ogledamo vojaški nabor, kamor hodijo tudi fantje iz tujine, strmimo, če jih primerjamo z domačimi. Kakšna razlika! Prave pokveke so, in to pri 20 letih.

Bledi, suhi obrazi spričujejo nenravno življenje, slabo razvit in deloma pohabljen život označuje, da so svoje telesne moči v temnih, nezdravih podzemeljskih rovih žrtvovali in si tako vcepili kál bolezni, ki se bo svoj čas hudo maščevala.

Nasprotno so pa domači fantje polnih, rdečih lic, čvrste postave in veselega značaja; le žal, da jih je malo.

Morda bo kdo rekel, da je vendarle dobro, če gredo mladi fantje na tuje, češ da pošiljajo denar domu ali pa se s polno mošnjo vrnejo v domovino. Nekoliko je to res, ali v primeri s škodo doma, če se splošno vzame, je izseljevanje v veliko škodo kmečkemu stanu.

Koliko je takih, ki jim mora oče delež izplačati, preden odidejo, četudi si mora denar izposoditi. Tedaj napravi dolg, doma pa ostane sam za delo. Sin se čez nekaj let vrne v domovino brez denarja, bolan, obupan in dostikrat ne najde več svojega doma ter tako pride občini na glavo, ki mora skrbeti zanj in tudi za njegove otroke.

Morda porečeš, dragi čitatelj, kje bodo pa tvorničarji dobili delavce, če bo naša mladina do 20. leta doma pri poljskem delu. Na to zopet lahko odgovorim. Niti ena tvornica ne bo zaradi tega oškodovana; pomagala bi si na ta način, da bi s svojimi delavci bolj pravično ravnala, namreč, da bi jih ne izpodila kar tjavendan za vsako malenkost, ampak bi bila primorana obdržati delavce tudi čez deset let, kar bi bilo zopet velikega pomena za občine, ker bi na ta način pridobili na novem mestu občinsko pristojnost.

Kako je sedaj, ko imajo na razpolago vedno dovolj mladih moči? Večino delavcev pred časom odslovijo. Ali je to pravično? Nikakor ne.

Poglejmo n. pr. predilnice. Tam zaslužijo dekleta samo toliko, da je za živeti premalo, za umreti preveč. Ali mar misliš, dragi čitatelj, da bi se tvorničarji tako norčevali iz delavk, če bi ne smele pred 18. ali 20. letom od doma? Gotovo ne, marveč bi jim le plačali zboljšali. Dekleta silijo le zaradi tega v tvornice, ker so tam proste; zaradi zasluzka gotovo ne, ker komaj za boren živež zaslužijo. V kakšnem položaju se večina takih deklet vrača domu, je vsakemu znano. Če pa želi kmečki gospodar kakšno dekle dobiti, da bi prasiče krmila, dobi kar nakratko odgovor: Prasičev ne bom krmila, rajša grem v mesto ali pa v tvornico.

Tudi razkosavanje posestev je posledica izseljevanja. Kadar se odloči ta ali oni mož ali fant podati se v Ameriko, se hitro raznese ta vest po vsi okolici, in kar v par dneh se zbere vsa družba mladih fantov in mož, da se dogovorijo za odpotovanje. — Marsikteri oče in mati branita s solznimi očmi svojemu sinu iti od doma, a vse nič ne pomaga, tolaži ju navadno stem, da bo pošiljal denar domu in da bo tam bolj srečen kakor doma. Navadno se oče vda usodi ter izroči svoje gospodarstvo drugemu sinu z naročilom, da izplača odhajajočemu bratu toliko stotakov, kolikor potrebuje za potovanje. Nato brat odide, mladi, neizkušeni gospodar pa začne obupovati, ker ima prvič precej dolga, drugič je sam ostal za delo, poslov ne more dobiti, stariši so pa stari, nadložni. Kaj početi? Naenkrat se odloči prodati potom javne dražbe svoje posestvo in potem tudi odriniti v Ameriko. Da takoj dobi dosti sopotnikov, je lahko verjetno.

Prigodi se, četudi redkokrat, da ima res ta ali oni srečo v novem svetu in da morda lahko prisluzi

denar, in ker postane ponosen na to, začne pisariti domu svojim znancom o svoji sreči ter jih navdušuje in vabi za seboj. Ker je pa maloktera stvar tako vabljiva kakor denar, se večkrat prigodi, da se zopet odloči cela vrsta dobrih domačih fantov, ozir. gospodarjev, za odhod v Ameriko. Prva stvar seveda je, da se pri-skrbi denar, in takoj je naprodaj to ali ono posestvo, ki ga navadno kupijo takozvani razkosovalci zemljišč, ki zopet nadrobno razprodajo dotično zemljišče. Na javni dražbi pokupijo parcelo za parcelo večinoma taki, ki imajo le malo kapitala, kakšno doto ali kaj prisluzenega denarja. Brž postavijo majhne kajže na kupljenih parcelah, se navadno oženijo, ter tako nastane večje število novih kočarjev, ki so pravi nadležniki sosednim posestnikom.

Slabo gmotno stanje jih sili, da segajo po tuji lastnini, bodisi na polju, v gozdu in tudi v vinogradih, v zavesti, da smejo jemati tujo lastnino, da jih le nihče ne vidi. Slišal sem že sam od takih ljudi: Tat je zaradi tega kaznovan, če vkradenega blaga dosti ne skrije. Lepa tolažba, kajneda?

Naj zadostujejo našete zapreke, vrnimo se nazaj k prvotnemu vprašanju. Morda boš rekel, dragi čitatelj, da je to vendar vseeno, če kmet sam spravlja seno, ali pa če ga proda na travniku; če se posestvo razproda ali ne, saj ostanejo travniki ravno tam, kakor prej. Dokazati hočem, da ni tako.

Mislimo si lepo posestvo, kjer je prej oče s svojimi otroki redil 12—15 goved in prodal gotovo vsako leto 3—4 glave in tudi nekaj prasičev mesarjem. Po razprodaji nastane več majhnih posestnikov, ki redijo komaj po eno ali dve kravi, za prodaj pa nimajo seveda nič. In če se vzame to razmerje v celoti, je lahko razvidno, da bi bilo ravno iz istih posestev na stotine goved in prasičev več za oddajo mesarjem, kakor pa v sedanjem položaju. — Vzemimo, da bi ostale kmetije skupaj in da bi se tudi graščine pečale s kmetijstvom; koliko več živine bi bilo vsako leto na razpolago mesarjem in koliko lepši bi bili živinski semnji kakor so sedaj.

Vse to bi se dalo doseči, ko bi bilo zadostno število delavcev in če bi imeli mladi kmetovalci veselje do kmetovanja.

Če se pa ne bo v to svrhu nič storilo, bo obupnost kmetovalcev večja in blagostanje v vseh stanovih bo še bolj hiralo kakor doslej.

Naj bi torej gospodje poslanci to mojo opomnjo vpoštev vzeli ter na merodajnem mestu o tem položaju kaj izpregovorili, kajti samo z besedo: „Kmetu moramo pomagati“, ni nič zboljšano; treba je tudi potrebne korake storiti.

Pred nekaj leti se je bil zemljiščni davek za 10% znižal, namesto tega se je pa obrtniški zvišal, to je toliko kakor nič.

Obrtniki si pomagajo stem, da svojim odjemalcem izdelke podražijo, kar je naravno; nekje mora dobiti pokritje za davke. To občuti tudi kmet, ker mora tudi svoje potrebščine draže plačevati kakor prej, bodisi železnino, usnje, rokodelce itd.

Mislím, da mi domalega vsakdo pritrdi, da je izseljevanje mladih ljudi koristno edinole velikim kapitalistom, kmetijstvu in sploh državi pa v veliko škodo.

Fr. Miklavčič,

posestnik v Sv. Križu pri Litiji.

Dostavek uredništva: Neizpremenjen smo objavili spis pristnega kmetovalca, ki tolmači tisto, kar danes najbolj tare kmetske posestnike. Marsikaj bi imeli pristaviti, oziroma pripomniti, pa je bolje, če spis

sam zase govori in sili naše gospodarje o tem perečem vprašanju razmišljati. Ali je kaj pomoči? Dokler bo kmet samo z zobmi škripal in si ne bo sam pomagal, ne bo bolje. Dandanes se bije gospodarski boj med posameznimi stanovi, vsak stan se sam zase organizuje in brani ter bori proti drugim, le kmetovalci so večinoma ostali razkropljene ovce ter so plen volkov, ki hodijo okrog, odeti z ovčjo kožo. Ali ste že čuli, da je kje vodil organizirane čevljarje kak odvetnik? Bilo bi pač smešno! Da pa kmete vodijo drugi stanovi, ki so gospodarsko njegovim nasprotniki, pa nihče ne smatra za smešno in kmet sam ne uvideva te velike neumestnosti, ki mu je v propast. Osamosvoji se, kmet, združi in organizuj se, vodi se samega sebe, postani iz krotke ovce rjoveč lev, ker danes se le tistega boje, ki veliko kriči in ki ima veliko enakomislečih za seboj! Delujte v tem zmislu, naobrazujte se, ker le naobražen človek se more otresti tujega jarma, postanite samozavestni ter ponosni na svoj stan in vrzite vendar že v stran največje hibe slovenskega kmeta: medsebojno zavist in nezaupnost, ki je vzrok, da si rajši izbirate za vodje svoje stanovske protivnike namesto mož iz svoje srede. Kmet za kmeta, bodi vaše geslo, kajti edino s tem geslom enkrat zmagate!

O povračilu škod, storjenih po lovu in po divjačini.

(Odgovor na razna vprašanja.)

Vsako leto, zlasti v tem času, nam dohaja vse polno vprašanj, kako je postopati pri škodah, storjenih po divjačini. V nastopnem objavimo merodajne točke tozadevnega deželnega zakona z dne 19. maja 1889. l. in prosimo gg. čitatelje, naj to številko „Kmetovalca“ hranijo, oziroma, naj ta spis izrežejo in ga hranijo, da se bodo ob priliki vedeli ravnati.

Vsak, ki je upravičen zvrševati lov, je dolžan povrniti:

a) škodo, ki jo pri zvrševanju lova naredé on sam, njegovi lovski gostje in pomožno osebje kakor tudi pri lovu uporabljeni lovski psi, in

b) navadno vso škodo, ki jo v njegovem lovskem okraju naredi zemljišču in pridelkom na njem lovška divjačina.

Zemljiški posestnik, oziroma zakupnik, upravičeni rabnik ali užitnik zemljišča sicer ni dolžan z ograjo ali z drugimi pripravami zemljišče braniti zoper škodo po divjačini, vendar ima samó takrat pravico do povračila škode, ki jo naredi divjačina po sadnih, sočivnih ali umetnih vrtih, po drevesnicah in na posamič stoječih drevesih, kadar se ne dokaže, da je škoda vsled tega nastopila, ker je oškodovanec opustil tiste na dotičnem kraju navadne priprave, ki z njimi dober gospodar take stvari navadno zavaruje.

Kadar je bila škoda na žitu ali na drugih pridelkih, katerih vrednost je možno zračunuti šele ob žetvi, storjena po lovu ali divjačini pred to dobo, tedaj je škodo povrniti v tistem obsegu, kakor se kaže ob žetvi.

O zahtevah za povračilo škode, storjene po lovu in divjačini, pozvedovati in razsojati pristaja okrajnemu glavarstvu tistega okraja, kjer se je škoda zgodila.

Oškodovanec mora svoje zahteve za povračilo škod, storjenih po lovu in divjačini, naznaniti pri okrajnem glavarstvu najpozneje v 14 dneh potem, ko je zanje zvedel. Oškodovanec mora vrhutega tudi pravočasno prositi, da se ceni škoda pred začetkom žetve.

Če se povračilo ne zahteva v navedenem roku, oziroma če se opusti prošnja za cenitev, izgubi pravica do odškodbe svojo moč.

Okrajno glavarstvo mora pozvedbe, ki so za določitev škode morebiti potrebne na mestu samem in ki jih je zvršiti pravočasno, kakor tudi cenitev škode po zapriseženih, nepristranskih zvedencih naročiti županu tiste občine, kjer se je škoda zgodila, imenovavši obenem te zvedence, če se oblastvu z ozirom na važnost predmeta ali na druge okolnosti ne zdi potrebno opraviti ta uradna opravila s svojimi organi. Če je škoda dozdevno manjšega pomena, zadostuje tudi samo eden zvedenec, da jo ceni.

Oškodovancu kakor tudi lovskemu upravičencu je dano na voljo pri uradnih pozvedbah kakor tudi pri cenitvi biti navzočnemu; zategadelj jima je dobo teh službenih opravil pravočasno naznaniti.

Pred pozvedbami je v vsakem slučaju poprej poskusiti stranke poravnati.

Če se poravnava ne doseže, izreče okrajno glavarstvo po uspehu pozvedeb svojo razsodbo o povračilu škode ter obenem o stroških postopanja.

V povračilo škode obsojeni lovski upravičenec mora navadno oškodovancu povrniti stroške, ki so bili potrebni, da je le-tá primerno utrdil svoje povrnilne zahteve; nasprotno mora pa s svojo povrnilno zahtevo popolnoma zavrjnjeni tožnik lovskemu upravičencu povrniti stroške, ki so bili potrebni za temu namenu primerni zagovor.

Stroškov za postopanje ni povračati.

Oblastvo sme sicer stroške porazmerno deliti, če od njega priznana povračilo škode ne doseže polovice tistega zneska, ki ga je lovski upravičenec pred cenitvijo škode oškodovancu brez uspeha ponujal potom poravnave.

Zoper razsodbe okrajnega glavarstva je dopuščen priziv, ki ga je vložiti pri njem ustno ali pismeno, do deželne vlade in v daljšem sodnem teku do ministrstva, in sicer vselej v 14 dneh po vročitvi.

Zoper razsodbo, ki jo je deželna vlada potrdila, ni dopuščen daljši priziv.

Branajte travnike!

Na travnike se pri kmetijstvu vse premalo gleda, čeprav bi bilo to zelo potrebno, zakaj kmetovalec zahteva od njih od leta do leta več doneskov in jih celo zahtevati mora, da dobi potrebne krme za svojo živino. Preprosto in lahko sredstvo doneske travnikov povišati je, če jih spomladi prebranamo. Žal, da še mnogi kmetovalci o tem koristnem delu nočejo nič vedeti, zakaj manjka jim razumnosti, ker menijo, da je tako delo nepotrebno ali celo škodljivo. Nastopne vrste naj bodo v pouk o tem važnem opravilu.

Prebranajo naj se travniki in pašniki v zgodnji pomladi, takrat, ko so se tla otalila in toliko osušila, da se zemlja ne prijema brane.

Delo naj se opravi skrbno. Da pa je to mogoče, je seveda potrebna dobra brana; najbolj pripravna v to svrhu je travniška brana za mah, kakršne se dobivajo po tvornicah za kmetijske stroje, celo tudi pri ključavničarjih in kovačih.

Za silo je porabna tudi navadna rjivska brana.

Zastran brananja bodi povedano, da za lahka tla in dobro oskrbovane travnike zadostuje, če se enkrat podolgem povlečejo. Če so pa travniki močno porasteni z mahom ali s plevelom, se priporoča dvakrat branati, in sicer podolgem in povprek, da je uspeh brananja tem izdatnejši.

Korist brananja pa je ta, da se travniška ruša zrahlja, plevel, mah izruje in rani, krtine in mravljišča poravnajo. Tudi se more na ta način mešanec in umetni gnoj, ki se je poprej raztrosil, oziroma semenje, ki se je posejalo, spraviti pod zemljo; vsled tega se gnoj poprej razkroji, seme pa zanesljiveje kali. V zrahljani zemlji pa zrak in toplota ugodneje vplivata in voda globokeje prodira v tla. To pa zopet stori, da sestavine zemlje bolje preperavajo in se rastlinske redilne snovi razkrajajo.

Stem, da se nekoliko rastlin izruje, dobijo ostale več prostora za svojo rast in se morejo čvrsteje in bujnejše razvijati. Pri brananju ranjene rastline poganjajo večkrat (na pr. detelje) tem bolj in rasejo čvrsteje. Iz vsega tega je razvidno, da dajo z brano obdelani travniki tudi več pridelka.

Da je to res tako, je dokazal profesor Anderegg s skrbno prirejenimi poskusi, katerih uspeh je bil naslednji:

Parcela	pridelek sena
I. nepognojena in nepovlečena	7.45 q
II. pognojena in nepovlečena	16.66 "
III. nepognojena in povlečena	15.50 "
IV. pognojena in povlečena	31.26 "

Ta števila govore dovolj jasno; vsak kmetovalec naj bi si to dobro zapomnil.

Zato priporočamo brananje travnikov in pašnikov še enkrat kot potrebno gospodarsko delo, ki naj se opravlja z dobrimi travniškimi branami za mah. Če si mali posestnik iz gmotnih ozirov take brane ne more omisliti, pa naj s svojimi sodrugji pri društvu skrbi za to, da jo kupi kmetijsko društvo in jo oddaja v splošno porabo.

Vprašanja in odgovori.

Nadaljnji odgovori na 1. vprašanje v prvi številki letošnjega „Kmetovalca“: Zakaj se prasiči med seboj sesajo?

Gospod Matevž Barle z Luže nam je pisal: Tako medsebojno sesanje prasičev, kar pri nas čohanje imenujemo, se takrat pojavlja, ko se mladiči odstavljajo. Če se v tem času prasiči predolgo puste lačni ali se ne puste k materi, se lačni prično drug drugega čohati. Najprej prične čohanje kak izbirčen prasič, in drugi to razvado od njega povzamejo. Pripetilo se je celo v naši vasi, da so prasiči tovarišu kožo predrli, da so mu čreva izstopila.

Gospod Janez Mušič v Podgorju nam je pisal: Jaz sem imel dve leti zapored take prasiče. Prodal sem vse ter sem druge kupil, a bilo je vse zaman, in začel sem zasledovati to nepriliko. Prepričal sem se, da je temu najbolj to vzrok, če se mladiči prekmalu odstavijo ali če sploh ne

morejo več k materi, ker je obolela ali poginila. Jaz sedaj takole delam: Šest do osem tednov stare prasiče, ki jih ravno odstavljam, denem v svinjak poleg starke, a ta svinjak je zvezan z luknjo v steni, da skozi pač morejo mladiči, ne pa starke. Podnevu so večinoma sami zase priprti in dobe dovolj jesti, ponoči je pa prehod k starki odprt, in prasiči poljubno hodijo k njej sesat, in sicer do desetega tedna, ter se na ta način počasi odvadajo matere. Odkar tako ravnam, se pri meni ne pojavlja več medsebojno sesanje prasičev, kar pri nas imenujemo suvanje. Pokladanje klajnega apna se mi tudi dobro zdi.

Tudi mi smo to zadevo zasledovali ter smo zadnji čas v kamniškem okraju, odkoder nam je vprašanje došlo, govorili z nekaterimi gospodarji. Izvedeli smo, da je tamkaj sploh navada prasiče prezgodaj odstavljati ter jih popolnoma ločiti od matere. Pri nekaterih posestnikih je celo navada mladiče takoj materi vzeti ter jih le takrat k njej spuščati, kadar naj sesajo. Tako ravanje je seveda popolnoma napačno, in ni čudno, če se potem prasiči razvadijo, da se med seboj sesajo. Sesajoči prasiči morajo imeti vedno prost pristop k materi, in je med odstavljanjem najbolje tako ravnati, kakor gori popisuje gospod Mušič, a to le zaradi tega, da starke ne požre klaje, ki je namenjena mladičem. V knjigi „Soseba Razumnika prasičja reja“, ki se pri naši družbi dobiva po 1 K, je vse to natanko razloženo in se tudi vidijo podobe svinjakov, ki so tako narejeni, da morejo mladi pujski kadar hočejo k materi, a starke ne k mladičem.

Glede te zadeve se je naša družba obrnila z vprašanjem na največji in najboljši nemški strokovni list „Deutsche landwirtschaftliche Presse“ v Berlinu, ter smo dobili naslednja odgovora:

Dr. Carl je rekel: Medsebojno sesanje prasičev bo imelo isti vzrok kakor grizenje volne pri ovcah. Priporočal bi zategadelj pričeti s pokladanjem celega ječmena že s štirinajstimi dnevi; nadalje svinjakom ni dati preveč svetlobe ter je prasičem dati priliko, da se na prostem izletajo, kjer dobijo potrebnih jim rudninskih snovi, ki se jim pa morajo tudi v svinjaku dati v prsti, pepelu, zbrobljenem zidnem ometu, apnu itd.

Višji živineozdravnik dr. Goldbeck v Saganu pa pravi: Gre se za neko bolešno zlo, ki je istega izvira kakor požiranje volne pri ovcah, samoizpuljevanje perja pri pticah in morda tudi glodanje lesa pri govedih. Za vzrok takemu bolešnemu stanju navajajo nekateri učenjaki razvado vsled posnemanja, drugi zopet motenje prebavljanja. V tem slučaju govori proti razvadi dejstvo, da sta se dva prasiča, ki sta bila vse leto vsak zase priprta, pričela sesati, kakor hitro sta zopet prvič skupaj prišla. Proti temu tudi to govori, da je ta razvada razširjena med prasiči vse vasi. Iz tega je torej sklepati, da se gre za neko motenje v prehranjevanju. Besedo prehranjevanje mislim v najširšem pomenu. Če upoštevamo največkrat prav slabe zdravstvene razmere, ki morajo prasiči vse svoje življenje v njih prebiti, potem motenje v prehranjevanju ne more presenetiti. Popis vseh prikazni v vprašanju je premalo natančen, zato ni mogoče priti do posebne sumnje o vzroku. Priporočati bi bilo kakemu živineozdravniku naročiti opazovanje te zanimive bolezni. On bi se moral ozirati na način reje, na pasmo, na obnovljenje krvi, na plemenjenje v sorodstvu, na obdelovanje njiv in travnikov, na zdravstvo v svinjaki, na to, če so na razpolaganje tekaljšča in prostori, kjer prasiči morejo riti itd. Pri tem je seveda paziti na to, kdaj nastopi in kako se razvija razvada pri vsaki posamezni živali. Zdravila proti enakim razvadam, posebno vbrizgovanje, kakor ga je Lemke učil, pozna vsak živineozdravnik, zato ni potrebno o tem kaj več navajati.

Vprašanje 41. Pri nas že nekaj let sem **objeda neka žival sušeno svinjsko meso**, vsled česar so ne-

keri prisiljeni, da morajo drugam nositi svoje meso sušiti. Letos se je to tudi pri meni prvič primerilo. Nekteri trdijo, da meso objedajo miši in podgane, drugi zopet dolžijo netopirje, ki se podnevu skrivajo in ponoči meso objedajo. Pri meni je izključeno, da bi to škodo delale podgane in miši ali netopirji, zato vprašam, katera žival objeda na tak nevreden način meso? (F. K. v T.)

Odgovor: Popisano škodo na svinjskem mesu, na slanini in na klobasah dela hroščec „slaninar“ (*Dermostes lardarius*), ki ga ljudje ne zapazijo in vsled tega škodo pripisujejo drugim živalim, posebno nedolžnim netopirjem, ki so celo koristni, kajti oni pridno zasledujejo slaninarja in njegovo ličinko. Zlasti ličinka je zelo škodljiva, ker je silno požrešna in oglođa meso do kosti ter se loti celo hrustanca. Proti slaninarju priporočajo predvsem meso dobro posušiti, načeta mesta dobro s soljo otreti ter posušeno meso, slanino in klobase trdno zaviti v suho seno. Seveda je shrambe na primeren način zavarovati, kar ni težko, kajti slaninar je precej velik ter je skoraj 1 cm dolg. Če netopirji k shrambi prihajajo, jim tega ni zabranjevati, ker pridno zasledujejo tega hrošča.

Vprašanje 42. Naš občinski odbor ima vedno le tajne seje ter nikogar blizu ne pušči, zato vprašam, če občinske seje smejo biti tajne in ali res nima noben občan pravice priti poslušati? (F. K. v M.)

Odgovor: Glasom § 47. občinskega reda so odborove seje javne, toda po županovem ali treh odbornikov nasvetu se v posebnih prilikah lahko sklene, da je seja tajna, kar se pa ne sme zgoditi pri tistih sejah, ko se obravnava o občinskih računih in proračunih.

Vprašanje 43. Kupil sem pred pol leta mladega konja, ki je navzlic dobri krmi vedno mršav in zaspan. V njegovem blatu sem že večkrat zapazil gliste. Zvedel sem, da je prejšnji gospodar konju dajal na dan pest tobaka, zato vprašam, ali je neuspevanju konja vzrok pokladanje tobaka, ali so krive gliste? (J. M. v P.)

Odgovor: Da Vaš konj ne uspeva, je vsekako vzrok glistavost, ki vedno povzroča mršavost in onemoglost ter dostikrat tudi klanje, ki more biti honju zelo nevarno. Če je prejšnji posestnik dajal konju tobaka, to nič ne dá, temveč je le znamenje, da je vedel za glistavost, ki jo je hotel s tobakom pregnati, pa ni imel uspeha, kajti tobak malo ali nič ne pomaga. Priporočamo Vam iti k živinozdravniku, ki Vam zapiše zdravila proti glistavosti, ker uspešnih zdravil v to svrhu v lekarni brez recepta ne dobite.

Vprašanje 44. Imam tele, ki je v drugem letu in je drugače videti zdravo, le tedaj, preden gre blato od njega, gredo od njega taki vetrovi, kakor še nikdar nisem videl. Včasih vetrovi žival tako napno, da se vrže na tla in bije okoli sebe. Kakšna bolezen je to in kako je tele zdraviti?

Odgovor: Tele je vsekako bolno v prebavilih in utegne bolehati za zamašenjem devetoguba. Ne bo napačno poklicati živinozdravnika, ki na mestu določi bolezen in njen vzrok. Ta bolezen čestokrat prihaja od oslabiljenja žolodca, od pokladanja slabe krme, ki je težko prebavna, od tvorjenja dlačnih krogel, ki se delajo, če žival dlako požira, od prekratke rezanice itd. Kadar se želodec tako zapre, da vetrovi ne morejo vrniti, pa dobi žival klanje (koliko), vsled česar se zaradi velikih bolečin vrže na tla in bije okoli sebe. Kadar ima žival tak napad, je najboljša in najhitrejša pomoč dristev s soljeno milnico.

Vprašanje 45. Pri nas imamo skupen pašnik, kjer skupno pasemo, in sicer tudi taki, ki po zemljiški knjigi nimajo pravice in ne plačujejo skupnega davka. So pa tudi upravičenci, ki nimajo svoje živine, a dajejo svojo pravico

drugim v najem. Ali je vse to pravilno, in če ne, kam se je pritožiti proti nepravilnostim? (J. J. v H.)

Odgovor: Skupen pašnik je zasebna lastnina podobčine ali skupine posestnikov ter znači vsako neopravičeno uživanje motenje posesti, proti kateremu se toži pri pristojnem sodišču. Za red ima skrbeti, če je pašnik lastnina podobčine, gospodarski odsek, če je pa lastnina kake skupine, pa v to pooblaščen soposestnik. Take pašne pravice se smatrajo navadno za premakljivo posest, ki jo je mogoče prodati ali v zakup dati, vendar glede tega ne moremo nič določnega izjaviti, ker je vse to zavisno od posestnih razmer.

Vprašanje 46. Kako naj zdravim po zajcu oglođana drevesa in kako naj postopam proti najemniku lova, da dobim povračilo za škodo? (J. A. v S.)

Odgovor: Rane po zajcu oglođanega drevesa je z ostrim nožem gladko porezati ter jih je zamazati z drevesno mažo, sestojajočo iz smole ter špirta in majhne primesi lanenega olja. Če je zajec naokoli več kakor dobro tretjine deblavega obsega oglođal, zlasti če so rane polegtega odzgoraj navzdol razmerno dolge, potem izkušnja uči, da s takim drevesom ni veliko več početi. Drevo se pač pri življenju ohrani, vendar hira, zato se več doseže, če se z novim nadomesti. Glede povračila škode, storjene po divjačini, preberite dotični spis v tej številki „Kmetovalca“.

Vprašanje 47. Ali sta pepel in kurji gnoj dobro gnojilo za vrt in travnik in ali naj se ti gnojili sedaj po snegu raztrosita? (G. B. v K.)

Odgovor: Pepel je izvrstno kalijevo gnojilo, ki ima v sebi tudi malce fosforove kisline, ter povsodi dobro deluje, koder se posiplje. Pepela ni treba potresati na sneg, rabiti se more tudi v zgodnji pomladi, ker se njegove redilne snovi lahko tope. Kurjeki so istotako prav izvrsten gnoj, ki ima v sebi vse redilne snovi, zlasti veliko fosforove kisline. Kurjek je zelo močan gnoj, ki skoraj povsodi imenitno učinkuje ter je posebno priporočen za zelenjadni vrt, kjer se spomladi podkoplje. Pri gnojenju s kurjekom nam je biti opreznim, ker je silno močan in lahko nežne korenine ožge, zato ga je bolje mešati z drugim gnojem ali ga podelati v mešanec.

Vprašanje 48. Pred časom, ko je bila modra galica še zelo cena, se je rabilo pri nas z uspehom neko drugo sredstvo, ki je pa bilo za takrat predrago. Ker se je sedaj galica silno podražila, vprašam, katero sredstvo je to bilo in ali je priporočeno? (M. F. v S.)

Odgovor: Sredstev proti peronospori je bilo v svojem času več nasvetovanih, a slednjič se je modra galica izkazala za najbolj zanesljivo, vsled česar se danes povsodi izključno rabi, zato Vam navzlic visoki ceni modre galice ne moremo nobene druge reči z mirno vestjo priporočati.

Vprašanje 49. Pri nas običajno rigolamo vinograde 60 do 75 cm globoko. Ali je tako rigolanje pravo, kajti nekteri so mnenja, da je globoče rigolati kakor 75 cm preveč, češ da pride živa plast pregloboko in ne morejo korenine do nje; drugi so zopet mnenja, da je vse preplitvo, kar je pod 60 cm, ker potem ob kopi pride živa plast prehitro na površje. (J. P. na V.)

Odgovor: Globočina rigolanja za nove vinograde je zavisna od krajevnih razmer in od podnebja. Pri Vas na Štajerskem bo pač zadostovalo 70 do 75 cm globoko rigolati, dočim morajo v južnih krajih globoče iti. 60 cm je tudi pri Vas odločno preplitvo.

Vprašanje 50. Čujem, da devljejo na Štajerskem nekteri vinogradniki med tekočino za škropljenje trt proti peronospori tudi žveplo, češ da taka zmes potem pomaga tudi proti grozdni plesnobi. Ali je na tem kaj resnice? (I. S. v B.)

Odgovor: Prof. dr. Vester je svojčas res tako ravnanje priporočal, a uspehi nikakor niso bili povoljni. Mešanje žvepla z raztopino modre galice ima pa tudi nepravilno, da je škropljenje otežkočeno in se škroplilnice rade zamaše.

Vprašanje 51. Spomladi nameravam zgraditi obokan hlev skupno za goved in za prasiče, pa mi sosedje odsvetujejo, češ da za prasiče ni zdravo, če so v hlevu skupaj z govedjo. Je li to resnično? (F. M. v M.)

Odgovor: Skupno bivanje govedi s prasiči na zdravje ali uspevanje teh živali nič ne vpliva. Seveda sta predpogoj snaga in prezračevanje hleva; zlasti mora biti narejen odtok za gnojnico pri prasičih kakor pri govedih. Nesnaga v svinjarnih škoduje govedih in prasičem samim in istotako narobe.

Vprašanje 52. Pred apnenico imam že pet let star kup mešanice iz pepela in apna. Ali je ta mešanica kaj vredno gnojilo za travnike? (J. T. v K.)

Odgovor: Mešanica iz pepela in apna je prav izborno gnojilo za travnike, kajti pepel je samnasebi dobro kalijevo gnojilo in apno je tudi gnojilo samo zase, največ pa učinkuje z vplivanjem na razkrajanje zemlje. S pomočjo apna morejo rastline vzeti zemlji veliko redilnih snovi, zato se bujno razvijajo, a le toliko časa, dokler je v zemlji kaj hrane, potem opešajo. Iz tega vzroka umen kmetovalec rabi apno le v zvezi z drugim gnojem. Če travnike apnite in jih redno z gnojnico gnojite, boste imeli najlepše uspehe. Na fosforovo kislino seveda ni pozabiti, zato je travnik vsako četrto leto poštopati s Tomasovo žlindro. Pepel ima v sebi tudi nekaj fosforove kisline, seveda največ kalija, a pepel, ki je ležal pet let na kupu, bo že precej izlužen in torej nima prvotne vrednosti.

Vprašanje 53. Tri leta stara krava, ki je pred letom srečno storila, pa se je nekaj tednov po otelevi močno napanjala, se je potem šele čez štiri mesece pojala ter je čez 17 tednov izvrgla. Kadar je krava breja, je lepa, po izvrženju je pa mršava. Kje tiči bolezen in kako je kravo zdraviti, da ostane breja? (F. L. v J.)

Odgovor: Večtedensko napanjanje krave po otelevi je znamenje, da je bolna v telčniku, in ponovljeno izvrževanje dokazuje, da je telčnik še vedno bolan. Kakšna je bolezen telčnika in kateri je vzrok te bolezni, ne moremo presoditi, to more dognati le živinozdravnik, ki kravo preišče in dá navodilo za zdravljenje. Dokler bo telčnik bolan, krava ne bo donesla in se bolezni lahko na slabše obrne, ki more imeti hude posledice za zdravje.

Vprašanje 54. Svinja, ki ima že drugič mlade in vselej v pravem času, skoti vedno gole prasičke, brez dlake, ki prvi ali drugi dan vsi poginejo. Kaj je temu vzrok? (F. Č. v B.)

Odgovor: Če svinja donese, t. j. da stori v pravem času in so vzlic temu prasički nerazviti, goli in nesposobni, da bi mogli živeti, potem ne moremo drugzega vzroka sumničiti, kakor plemenjenje v sorodstvu.

Vprašanje 55. Pečam se z rejo prasičev, a mladičev ne morem zrediti, dasi sem pleme že večkrat premenil. Tri tedne so pujski še dobri, potem prično bolehati, postanejo zaprti, pozneje dobe drisko, zarivajo se v steljo, oteče jim glava in rilec, po vratu in životu dobe rdeče pege in slednjč poginejo drug za drugim. Kakšna bolezen je to? (A. K. v Št. V.)

Odgovor: Vaši svinjaki so okuženi z rdečico. Kužnina je že izgubila prvotno moč, zato ji starejši prasiči kljubujejo, dočim okuženi nežni mladiči poginejo. Vaši pujski dobe bolezen, ki se imenuje koprivnica. Ta bolezen se je v zadnjem času spoznala za lažjo obliko rdečice, ki je povzročena po oslabljenih rdečičnih bakterijah. Tako je po domače povedano, vednostno bi seveda bolezen morali drugače označiti. Sicer

je pa vseeno; dejstvo je, da imate kužno bolezen, t. j. rdečico v svinjaku, in če se hočete še nadalje z rejo prasičev pečati, morate svinjake temeljito razkužiti. Razkuževanje je popisano v knjigi „Soseba Razumnika prasičja reja“ na strani 148. Tudi priporočamo prasiče cepiti proti rdečici. V to svrhu stopite v dogovor s tamošnjim okr. živinozdravnikom.

Vprašanje 56. Na ozimni pšenici leži sneg že tri mesece in bo gotovo še dolgo ležal. Pšenica bo od snega in mraza oslabela, zato vprašam, ali ji morem kaj pomagati, n. pr. z gnojenjem. Ali bi štipanje s Tomasovo žlindro po snegu pšenici kaj pomagalo v rasti, ker bi potem tudi sneg poprej skopnel? (Š. R. v D.)

Odgovor: Sneg samnasebi ozimni ne škoduje, če je pa padel na nezamrzla tla, potem rastline pod njim gnijejo. Debel sneg, ki je povrh zmrzel, ki naredi čez njivo trdo skorjo, je tudi škodljiv, ker se rastline pod njim zaduše. V zadnjem slučaju se skorja stre z valjarjem, ali pa se sneg z živino razhodi. Gnojenje s Tomasovo žlindro po snegu prav gotovo ne bo škodilo, ker bo sneg veliko hitreje kopnel in bo žlindra gnojila. Za okrepanje ozimne, kadar sneg skopni, je najboljši čilski soliter, ki se ga na hektar potrese 80—100 kg.

Vprašanje 57. Koncem novembra sem nekomu prodal dva prasiča, ki sta v 14 dneh poginila, in sem moral kupnino vrniti. Kupcu je potem v pričetku januarja eden njegovih prasičev poginil in eden je še bolan. Sedaj mož trdi, da so njegovi prasiči bili okuženi po mojih, zato zahteva tudi za svoje pogible prasiče odškodnino in me že terja po županstvu. Ali sem res dolžan povrniti to škodo po preteku skoraj dveh mesecev, ali je kakšen zakon, ki me v to sil, in kako se ubranim? Živinozdravnik se je izrazil, da bi moral plačati, če bi prasiči v teku petih dni zboleli in poginili. (I. K. v C.)

Odgovor: Če ste morali vrniti kupnino za prodane in pogible prasiče, ker se je dokazalo, da so imeli že pri Vas kal bolezn v sebi, je pravično, a za nadaljnje posledice niste po nobenem zakonu odgovorni, ker je to le nesrečno naključje, ki Vi nič ne morete zanj. Vi bi bili za škodo le tedaj odgovorni, če bi se Vam dokazalo, da ste vedoma prodali kužne prasiče.

Vprašanje 58. V hlevu imam goved in ovce ter vsej živini dajem po enkrat na teden toliko soli, da je pride na vsako glavo po dve pesti. V pričetku jo vsaka dokupljena žival hlastno zaužije, a čez mesec dni se je vsaka brani kakor tudi vsa ostala domača živina. Pa tudi s klajo je tako, več kakor polovica je ostane, in če dam ostanke sosedom, pa jih njih živina rada poje, dasi imam jaz priznano najboljšo pičo v vasi. Celotrobi, pomešani z rezanico, ostajajo. Jasli sem že trikrat premenil, skrbim za največjo snago ter za največji red pri krmljenju in napanjanju, a nič ne pomaga, zato vprašam, kaj naj storim, da ne bom imel škode pri krmi in pri živini? (D. I. v B.)

Odgovor: Vašo zadevo bi najbolje presodil živinozdravnik, ki bi se na mestu poučil o vseh razmerah ter bi gotovo našel pravi vzrok nepravilnosti, ki ste jo popisali. Vendar se tudi mi na podlagi Vašega vprašanja drznemo isreči sodbo, in sicer menimo, da Vaša živina boleha za zastrupljenjem s soljo. Sol je živini potrebna, a le v določeni meri in je včasih sploh ni treba pokladati, če je je že dovolj v krmi. Dve pesti soli na vsako glavo živine enkrat na teden dati je naravnost gorostasno in so slabe posledice tem gotovejše, ker jo živina ves teden ne dobiva, potem pa en dan kar naenkrat veliko preveč. Če je sploh dajati sol, potem naj jo goved dobiva razdeljeno na vsa krmljenja na dan 20—30 g in ovca 3—8 g. Zastrupljenje s soljo se kaže v pomanjkanju teka, živina postane mršava, dobi težko glavo, otrpnenje tilnika, vnetje črev itd. Dve pesti soli je že skoraj 200 g

in ta množina zadostuje, da ovco umori. Če je naše domnevanje pravo, tedaj prenehajte s pokladijem soli ter pokličite živinozdravnika, ki Vam bo dal navodilo, kako je zdraviti zastrupljeno živino. Če bo pozneje potrebno zopet dajati sol, vršite to previdno, v primerni množini, vsak dan, in sicer k vsakemu krmljenju posebej.

Vprašanje 59. Pri nas delajo vrane na njivah neizmerno škodo, streljati jih pa ne smemo, ker okr. glavarstvo nam kmetom noče dati orožnega lista. **Kako naj se brani škodo po vranah?** (T. S. v. N.)

Odgovor: So sredstva, ki veljajo za obrambo semena pred vranami, a vsa ta sredstva ne pomagajo dosti, kajti vrane vendar izključujejo kaleče rastline, in če je bilo seme namočeno s kakim takim sredstvom, ga sicer ne uživajo, izpuljena rastlina je pa vendar uničena. Edino in v resnici zanesljivo sredstvo proti vranam je streljanje. S tem sredstvom je pa križ. Okrajna glavarstva iz zastarelih ozirov res ne dajo rada kmetom orožnega lista, a k temu bi se kmalu prisilila, kajti danes so drugi časi in ne gre več kmeta na takšen način v nič devati. Je pa druga ovira. Kaj pomaga puška, če se pa ne sme rabiti. Glasom § 12. cesarskega patenta iz l. 1849. so ostali v veljavi vsi policijski predpisi glede lova, ki jih omenjeni patent ni izpremenil. Lovski patent iz l. 1786. pa prepoveduje vsakemu, ki ni lovec, hoditi s puško po lovišču, izvemši po cestah in stezah ob priliki potovanja. Odganjajmo vrane kakor vemo in znamo in tolažimo se, da je čas blizu, ko bo konec vsem takim zastarelim naredbam na korist lovu in na škodo kmetu. Vi kmetje pa ne zamudite nobene prilike glasno zahtevati odpravo teh krivičnih razmer!

Vprašanje 60. [Moji kobili se je lansko leto meseca avgusta, ko je bila dve leti stara, naredil spredaj na prsni in semtertja po plečih izpuščaj ter je nekoliko dlaka izpadla. Kobila se je močno drgnila in so jo zlasti muhe silno mučile. Jeseni je izpuščaj popolnoma izginil, dlaka je porasla in sedaj ni nobene bolezni zapaziti. Ali je to kaka kožna bolezen, ali je **kobila muharica?** Kako naj jo zdravim, če se bolezen poleti zopet pokaže? (F. M. v Št. V.)

Odgovor: Vaša kobila ima kožno bolezen, kakršno imajo konji, ki jih imenujemo muharje. Bolezen nastopa spomladi in poleti, zlasti v času, ko konj dlako menja. Bolezen je precej zagonetna, in ker si je ljudje niso vedeli razlagati in ker nastopa približno ob času, ko se muhe prično, so pa muhe dolžili, da so ji vzrok, dasi ta bolezen ni z muhami, oziroma z njih pikanjem v nikaki zvezi. Konja muharja je notranje in vnanje zdraviti. Konju je dajati na dan po 1 g arzenove kisline, pomešane s kako pijačo. Ta kislina je najboljša notranje zdravilo proti tej bolezni, a je zelo strupena in jo morete dobiti v lekarni le na recept kakega živinozdravnika. Uspeh se ne pokaže tako hitro, zato je zdravilo dajati več mesecev. Vnanje je mazati bolno kožo z vodo, ki se ji na liter primeša 10 g žveplenokislega cinkovega okisa.

Vprašanje 61. Kdaj je najboljši čas gnojiti z neizluženim pepelom po travnikih in njivah? (F. O. v S.)

Odgovor: Glavna redilna snov pepela je kali, ki se v njem nahaja v zelo lahko raztopni obliki. Zaraditega je s pepelom običajno gnojiti po travnikih zgodaj spomladi in na njivah pred setvijo. Pepel ima v sebi tudi nekaj fosforove kisline, ki jo restline silno lahko uživajo, zaradi te ni treba pepel jeseni ali pozimi raztresati.

Vprašanje 62. Imam osem let starega konja, ki močno kašlja, zlasti ponoči, a vzlic temu rad je, dobro vozi in je živahen. **Kako naj zdravim kašljajočega konja,** ali naj ubogam sosede, ki priporočajo konju puščati? (M. D. v Š.)

Odgovor: Kašelj navadno ni bolezen sama zase, temveč je le posledica kake bolezni v dihalih, n. pr. v goltancu, sapniku ali pljučih. Dognati je torej vzrok kašlju, ga odstraniti, in kašelj samodsebe izgine, seveda, če je bolezen sploh ozdravljiva in ni že zastarana. Zaradi kašlja konju puščati je največja neumnost.

Vprašanje 63. Je li tekoči sladkor, ki ga navadno rabijo za izdelovanje likerjev, tudi poraben za zboljšanje vina in ali nima v sebi kake škodljive snovi? (P. v B.)

Odgovor: Dotični tekoči sladkor je beli sirup, ki se naredi, če se dva dela očiščenega belega sladkorja raztopita v delu vroče vode. Ta sirup je torej le gosta raztopina navadnega sladkorja, a je za izdelovanje likerja prav skrbno prirejena, nima v sebi prav nič škodljivega in je za zboljšanje vina celo boljša kakor navadni sladkor.

Vprašanje 64. Pri nas se bo vršila obravnava za odkup bere. Jaz imam med drugim tudi parcelo razkosnega grunta, ki sem jo kupil pred osmimi leti ter sem zaradi te parcele odrajtoval prostovoljno vso bero poprej obstoječega grunta. Pri odkupu bere pa utegne zaraditega priti name vendar prevelik znesek, zato vprašam, ktera zakonska določila so glede bere pri razkosanih gruntih merodajna in kako naj postopam? (A. G. v V.)

Odgovor: C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je pač razsodilo z odlokom z dne 8. februarja l. 1886., št. 9041., in l. 1885., da sme župni urad pobrati vso bero od kterečkoli dela poprej obstoječega grunta. Ta ministrski odlok pa nima zakonske veljave, in res se je nekdo pritožil v nekem slučaju čez ta ministrski odlok na upravno sodišče, ki je s svojo razsodbo z dne 9. junija l. 1900., št. 4150., razsodilo, da je vsak kupec ali lastnik dela razkosanega grunta sam zase zavezan plačati tisti del bere, ki razmerno hodi na njegov delež. Pri razdelitvi bere se je ozirati izključno le na zemljišče, in ne hodi vrednost hiše, gospodarskih poslopij in drugih stavb prav nič v poštev. Pri odkupu bere se opirajte na omenjeno razsodbo, in če Vaš ugovor ne bo veljal, se boste morali pač pritožiti, kar bo pa težko šlo brez odvetniške pomoči. Pri Vas namreč hodi v poštev, da ste doslej bero sicer neopravičeno, a prostovoljno odrajtovali in se utegnejo iz tega kake pravne posledice izvajati.

Vprašanje 65. Moji mladi in lepi kravi, ki bi se imeli sedaj oteliti, sta izvrgli konec meseca decembra, in sicer gnili teleti, ter sta se kravi sami pravilno otrebili. Ena teh krav že dve leti kašlja, zato jo mislim prodati mesarju, a drugo, ki se je pojala, sem pripustil. **Kaj je vzrok, da sta teleti segnili in sta kravi izvrgli in ali se pripuščena krava ubreji ter ali jo kaže za pleme obdržati?** (J. M. v V.)

Odgovor: Da sta kravi izvrgli nagnili teleti, prihaja od tod, ker sta mladiča v maternem životu poginila in je potem več časa trajalo, preden sta kravi izvrgli. Gre se torej za vprašanje, zakaj je mladič v maternem telesu poginil. Pravi vzrok bi mogel dognati le živinozdravnik po skrbnem preiskovanju. Sumljivo je pa to, da se je pri Vas pri dveh kravah enaka nepravilna dogodila, in nam je znano, da se tako izvrgovanje v Vašem okolišju zadnja leta pogostokrat dogaja, zato utegnemo morda prav imeti, če pravimo, da je opisano izvrgovanje kužno. V spolovila pridejo namreč kužne glivice, ki prej ali slej plod zamore, in krava izvzre. Take kužne glivice se morejo nahajati v hlevu, pa jih more tudi bik prenašati od krave na kravo. Če je naše domnevanje pravo, potem je najbolje poklicati živinozdravnika, ki bo dal navodila za razkuževanje plemenskih krav, kajti ob umnem ravnanju je samoobsebi umevno, da se da kužno izvrgovanje preprečiti in se krave dajo še naprej za pleme ohraniti.

Vprašanje 66: Od mojega konja prihajajo z blatom majhne, par centimetrov dolge gliste. Kake gliste so to in kako jih odpravim? Konj je drugače zdrav. Pokladam mu običajno krmo ter oves in koruzo. (J. B. v P.)

Odgovor: Če ima konj navadne gliste, potem mu jih ni težko odpraviti. V to svrhu imamo več domačih sredstev. Gliste ne prenesejo nič sladkega, zato je dajati konju korenje v koščekih, ki se s sladkorjem poštopajo. Če to ne pomaga, je prav dobro domače sredstvo rastlina vratič (Tanacetum vulgare). Pest svežega vratiča se popari z litrom kropa ter se doda 30—60 g lesnega jesiha. Ta tekočina se v konja naenkrat vlije in se prihodnje dni nekterikrat ponavlja. Tudi suh vratič je dober, ki se dobiva v lekarni pod imenom „herba tanaceti“. Najboljše sredstvo proti glistam pri konju je bljuvalni sreš (Brechweinstein). Bljuvalnega sreša se da konju dva dni po vrsti po 8 g, in sicer se rastopi v četrt litra vroče vode, ki se potem vlije pri napajanju konja v škafo. Taka voda konju ni okusna in je ne mara piti, zato ga prejšnji večer ni napajati, da je žejen in potem zdravilno vodo popije. Čez dva do tri tedne je to sredstvo ponoviti.

Vprašanje 67. Imam triletnega psa jazbečarja, ki ima zelo veliko trakuljo, ki se včasih prikaže kot znatna štrena, pa se zopet nazaj pomakne. Pes zaradi trakulje včasih boleha in veliko trpi, zato vprašam, kako naj ga zdravim? (J. B. v S.)

Odgovor: Če ima Vaš pes res trakuljo, tedaj mu je ne bo težko odgnati. V to svrhu naj bo pes pol dneva tešč, in če je treba, se mu da tudi kako dristilo, n. pr. ricinovo olje. Drugi dan se mu da pomešano s strdjo v teku ene ure dvakrat z ozirom na njegovo velikost dva do osem gramov kamale, in sicer vselej polovico. Toda zdravila v lekarni ne dobite brez recepta, zato si ga dajte zapisati od živino-zdravnika, ki vam ob tej priliki da navodilo, kako je ravnti s trakuljastim psom, ter tudi določijo množino kamale.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic nujno prosimo za redna in kratka poročila o svojem delovanju, ki bodo njim v čast in tovarišicam v spodbudo!

Podružnica v Kamniku.

Ta podružnica je imela čez dlje časa zopet občni zbor, in sicer 27. t. m. Občni zbor je počastil s svojo navzočnostjo gospod okrajni glavar Kresse, ki kaže izredno zanimanje za gospodarski napredek našega okraja. Na zbor je prišlo 35 udov. Glavna točka dnevnega reda je bila volitev novega načelnika in novega odbora. Za načelnika je bil izvoljen g. Valentin Benkovič, posestnik v Kamniku, in sedem odbornikov je bilo izbranih izmed kmetških posestnikov kamniških okoličanskih vasi. Po izvršenem občnem zboru je ravnatelj kmetijske družbe g. Pirce nad dve uri govoril o kmetški stanovski organizaciji, o njenih nalogah, ter je podal nasvete, kako kmetovalci s samopomočjo pridejo do veljave in si zboljšajo svoj gmotni položaj. Nadejati se je, da bo novi odbor čvrsto deloval v prid kmetovalcem kamniške podružnice in da bo v bodočnosti čutil veliko lepega in dobrega od te oživljene podružnice.

Podružnica v Selu pri Bledu.

O naši podružnici poročamo prav na kratko naslednje: Naša podružnica je napravila v teku štirih let novo podružnično poslopje, ki je vredno 2000 K. Kar smo naredili, zvršili smo največ s svojimi skromnimi močmi ter smo dokazali, da v samopomoči leži največja kmetova sila. V podružničnem posloju imamo združeno moštarno, skupen žga-

njarski kotel, žitočistilnik, mlin za drobljenje žita, stroj za ribanje zelja, stroj za rezanje mesa itd. Imamo še lepe načrte in upamo, da nas bo pri našem početju izdatno podpirala država kakor tudi dežela, kajti vsega tudi ne zmoremo sami in je pač dolžnost javnih zastopov, da kmetovalca pri začetju namer v svrhu gmotnega napredka izdatno podpirajo.

Podružnica v Št. Joštu pri Vrhniki.

Prvi kmetijski sestanek, ki ga je priredila ta podružnica 13. t. m., se je vrlo dobro sponesel. Sešlo se je lepo število kmetovalcev, ki so kaj pazno poslušali predavanje mlekarskega nadzornika g. Legvarta o mlekarstvu, o zboljšanju hlevov ter o gnojenju travnikov. Poslušalci so bili navdušeni, in splošna želja je bila, da naj se kmalu zopet priredi tak sestanek. Posledica predavanja je bila, da se je pričelo misliti na ustanovitev mlekarske zadrage, in že 27. t. m. smo imeli zanjo ustanovni shod, kjer so se obrabala pravila, so se vpisali zadržniki ter se je izvolil odbor. Ker so po našem okolišu kmetije raztresene, bomo naredili več posnemalnih postajališč ter se bo smetana donasala v središčno mlekarno. Precej se urede tri taka posnemalna postajališča. Ob priliki kmetijskega sestanka je pregledal g. Legvart naše hleve, katerih sta že dva pravilno urejena, in mnogo posestnikov se je izreklo, da hočejo v kratkem času tudi svoje hleve primerno urediti.

Podružnica v Št. Vidu nad Ljubljano.

Drugi kmetijski sestanek, ki ga je priredila podružnica 27. januarja v Dolnicah pri Miklavu, se je tudi prav dobro obnesel. Vkljub hudi zimi se je sešlo nad 50 kmetovalcev, ki so z velikim zanimanjem poslušali predavanje mlekarskega nadzornika g. Legvarta o zboljšanju travnikov ter so mu konci govora izrekli pristrčno zahvalo za ponk. Po predavanju se je razvnel prav živahen razgovor o travnikih in sploh o kmetijstvu, ki je trajal par ur. Podružnični udje so se razšli z zagotovitvijo, da se zopet snidejo k tretjemu sestanku, ki bo pri Žibertu na Trati v drugi polovici meseca februarja. Takrat bo razgovor o sadjarstvu sploh in posebej o sajenju drevja.

Podružnica v Zgor. Tuhinju.

Ker je uredništvo „Kmetovalca“ odprlo podružnicam predale za objavlanje njih delovanja, naj svet tudi o delovanju tuhinjske podružnice kaj izve. Nekaj časa sem je sicer naša podružnica nekoliko spala, a sedaj se je oživila, kar je vse hvale vredno. Pri nas je več udov prosilo za podporo za zboljšanje hlevov, zato je podružnica prosila kmetijsko družbo, naj pride kak veščak predavat o tej zadevi. Glavni odbor nam je radovoljno poslal 20. t. m. imenitnega govornika, mlekarskega nadzornika g. Legvarta. V duernem govoru nam je ta gospod razložil, zakaj kmetovalec gmotno propada in kako je temu odpomoči. Govornik je zlasti ožigosal napačno vzgojo in rejo domačih živali, šibal je slabo ravnanje z njivami, posebno s travniki, ter je popisal veliko važnost gnoja in gnojnice ter pomanjkljivost naših gnojšč. Na podlagi tega je raztolmačil, kakšni morajo biti hlevi glede zraka, svetlobe in snage. Vsi navzoči smo bili navdušeni za napredno kmetijstvo, zato se je nadejati najboljšega uspeha tega predavanja. Najstarejši naš občan, Jakob Baloh, je zahvalil govornika v preprostih in pristrčnih besedah. — Ker se je vsled dolgega predavanja zmračilo, ni bilo napovedanega podružničnega občnega zbora, ki bo zato v nedeljo, 10. februarja popoldne po cerkvenem opravilu v šoli.

Podružnica v Novem mestu.

Naša podružnica se je lotila lansko leto skupnega naročanja gospodarskih potrebščin, kakor umetnih gnojil,

modre galice in žvepla. Za jesensko gnojenje je naročila in razdelila na novomeškem kolodvoru 7 vagonov umetnih gnojil. Uspešna so bila tudi prizadevanja za skupno naročitev modre galice in žvepla, kajti naročilo se je do konca lanskega leta 7700 kg modre galice in 500 kg žvepla. V veliki meri se peča podružnica z gojivitvijo cepljenih trt in sadnega drevja ter ima za pomladno saditev še 20.000 cepljenk najboljših vrst, 40.000 prav dobro okorenjenih bilf riparije portalis in 1000 prav lepih jabolčnih dreves naprodaj. V četrtek, dne 28. februarja bo imela podružnica občni zbor, čigar spored se nabaja med uradnimi vestmi.

Narodnogospodarske vesti.

* **Živinozdravniški sosvet pri c. kr. kmetijskem ministrstvu** je ustanovljen in tako je zopet izpolnjena ena agrarska zahteva. Ta sosvet bo imel nalogo sodelovati pri kmetijskem ministrstvu v vseh zadevah, ki se tičejo zatiranja živinskih kužnih boleznih in njih odvratanja, ter bo smel iz svojega nagiba staviti nasvete in predloge. Sosvet bo zboroval pod predsedstvom c. kr. kmetijskega ministra ali njegovega namestnika ter bo sestavljen iz zastopnikov deželnih kmetijskih svetov, kmetijskih družb ter iz živinozdravnikov, ki bodo tvorili posebno živinozdravniško komisijo. Vsi zastopniki bodo volili poseben ožji odbor, ki bo deloval kakor stalni odsek. Stalni odsek voli enega glavnega zastopnika, ki bo v vedni stiki z ministrstvom. Udje živinozdravniškega sosveta bodo imenovani za dobo treh let ter bo njih sodelovanje častna služba, ki torej ne bo plačana. — Vsled te nove ustanovitve bodo imeli sedaj tudi kmetovalci govoriti pri zadevah, ki se njih najbolj in v prvi vrsti tičejo.

* **Podržavljenje premogokopov in kalijskih rudnikov** nameravajo na Pruskem, kakor oznanjuje prestolni govor v pruskem deželnem zboru. Kopanje premoga, kajnitva in gnojne soli bo tamkaj državi pridržano. Železi je, da se tudi pri nas v Avstriji premogokopi podržavijo in posebno tudi rudokopi za železo ter se tako ubrani ljudstvo izsesavanja po velikem kapitalu. Če se agrarci in tudi drugi prizadeti stanovi združimo, zakaj bi tega pri nas ne dosegli? Ta zahteva bodi v bodočnosti točka našega programa!

* **Mednarodna zveza kmetijskih zadrug** se je osnovala in je pričela delovati 1. januarja t. l. V zvezi je kakih 24.000 kmetijskih zadrug iz Avstrije, Nemčije, Italije in Švice. Ta zveza ima za seboj več milijonov kmetovalcev ter pomeni ogromno agrarsko armado, ki si bo gotovo vedela priboriti znatne kmetijske zmage v gospodarskem boju. Prva zvezna skupščina bo letos meseca maja ob priliki mednarodnega kmetijskega shoda na Dunaju.

Kmetijske novice.

Važno za konjerejce. V svrhu pravičnega križanja plemenskih kobil s primernimi žrebci se bo vršilo pregledovanje plemenskih kobil dne **28. februarja** ob desetih v **Št. Jerneju** na cesti pred dirkališčem, dne **5. marca** ob pol treh v **Lescah pri Wuchererju**, dne **6. marca** ob desetih v **Kranju** pred Staro pošto in dne **7. marca** ob enajstih v **Bohinjski Bistrici pred graščno (Fužine)**. Konjerejski odsek pozivlja konjerejce, da ob določenem času kobile na ogled pripeljejo, županstva pa prosi, da primernim potem zadevo po možnosti podpirajo.

Gozdne sadike. C. kr. deželno gozdno nadzorstvo naznanja, da je zaloga gozdnih sadik v c. kr. gozdnem vrtu v Ljubljani za letošnjo pomlad že razprodana, zato se ne bo moglo več na vložene vloge ozirati.

Popravljanje kmetijskih strojev in sesalk ni rokodelstvo, temveč je prosta obrt, ki jo more vsakdo zvrševati, ne da bi doprinesel dokaz o sposobnosti. Tako je razsodilo v najnovšem času c. kr. trgovinsko ministrstvo.

Kmetijski svet bo imel 25. in 26. t. m. svoje zborovanje na Dunaju. Kranjski deželni odbor bo zastopal graščak gospod ravnatelj in komercialni svetnik Povše, našo družbo pa družbeni ravnatelj.

Krvomočnost živine, ki se ji je za vzrok pripisovalo uživanje strupenih rastlin na paši ali v klaji, se je spoznala za gliviško bolezen, povzročano po užitju glivičnih trosov, ki se drže gotovih rastlin. Bolezen je sedaj spoznana in proučena, in kmetijsko ministrstvo za Prusko v Berlinu je ravnokar objavilo vsem pruskim kmetijskim zbornicam naslednji razglas: Na patološkem zavodu živinozdravniške visoke šole v Berlinu in na oddelku za zdravstvo živine kmetijskega zavoda v Brombergu se bo od te pomladi naprej oddajalo cepivo proti krvomočnosti govedi. — Pri nas v Avstriji ni o tem še nič čuti. Smo pač še zadaj, ker se sami kmetovalci le premalo brigamo za svoje stanovske koristi.

Družbene vesti.

** **Napačno domnevanje.** Vzlic temu, da se je kmetijska družba postavila na strogo stališče oddajati gospodarske potrebščine le proti gotovemu plačilu, nam nektera podružniška načelnikstva poročajo, da semintja udje vendar zahtevajo blago na upanje, češ da je družba bogata. To mnenje je popolnoma napačno. Družba ima pač premoženje, sestoječe iz poljanskega dvorca, kjer je podkovska šola in stara drevesnica, iz nove drevesnice ter iz glavnice, ki je naložena v hranilnici, in v vrednostnih popirjih. Glavnice se glavni odbor po družbenih pravilih ne sme dotekniti ter njene obresti služijo v pokritje upravnih stroškov (uradniških plač, itd.), ki pa v to svrhu niti ne zadostujejo. Družbena posestva pa danes nič ne neso in si je družba za ustanovitev nove drevesnice morala celo 30.000 K izposoditi. Iz tega sledi, da družba nikakor ne more dajati gospodarskih potrebščin na upanje, in če hoče ceno kupiti, more to storiti le proti gotovemu plačilu, kar pa zopet more doseči le tem potom, če sama prodaja izključno le proti gotovemu plačilu. Družba torej ne more in ne sme dajati gospodarskih potrebščin svojim udom na upanje!

** **Naročila na modro galico** naj podružnice že sedaj zbirajo in naj udom povedo, da se bo oddajala le proti takojšnjemu plačilu. Izjeme ne bo nobene! Kdor nima denarja, ta naj si ga priskrbi pri bližnji posojilnici, saj jih imamo povsodi dovolj. Posojilnice so zato ustanovljene, da posojajo denar, ne pa naša družba, ki nima tega namena. Modra galica bo letos silno draga ter bo družba naenkrat morala plačati do 200.000 K. Tej nalogi bo le tedaj kos, če bo strženi denar takoj in neovirano prihajal družbi. Podružnice in posamezniki naj takoj stopijo v dogovor s posojilnicami. Kdor pošlje izjavo kake posojilnice, da ona zanj plača in prevzame družbeno terjatev, temu pošljemo galico ali drugo gospodarsko potrebščino tudi brez denarja. Gene galici objavimo prihodnjič.

** **Simodolske bike**, kupljene na račun državne podpore, bo družba oddajala v drugi polovici meseca marca t. l. Opozarjamo na razglas med uradnimi vestmi te številke.

** **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od c. kr. semenskega preskušališča na Dunaju, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po 1 K 70 h, in seme lucerne

ali nemške detelje po 1 K 60 h kilogram. Lucerna je inozemska, in ker sedaj zanjo velja uvozna carina 8 K za 100 kg, zato je letos dražja.

**** Seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko ter rumeno ekendorfovko.

**** Glede oddaje semen** objavljamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

**** Lanene tropine**, ki so najboljša močna krma za živino in skoraj nenadomestna pri vzreji mlade govedí, ima družba vso zimo v zalogi ter jih oddaja po 19 K 100 kg z vrečami vred. Te tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

**** Umetna gnojila** ima kmetijska družba sedaj naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro, 18 % 100 kg 6 K 70 h.

Ta cena velja le za oddajo nadrobno v vrečah po 100 kg, dočim za oddajo podružnicam na vagone po 100 vreč more družba ceno še izdatno znižati ker odpadajo režijski stroški v skladišču. Podružnice, ki leže ob železniški progí Trst-Ljubljana, Reka-Ljubljana ali Trst-Bohinj-Jesenice-Trbiž in nazaj do Kranja in naroče poln vagon, imajo tudi dobiček pri voznini, ker potem družba ne vračuni voznje do Ljubljane, ki je v gorenjih cenah zapopadena, temveč le resnično plačano voznino.

Rudninski superfosfat po 7 K 75 h 100 kg z vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostno moko po 28 h za kilogramski odstotek fosforove kisline. Režijski stroški se posebej zaračunajo. Vreča se ne računa.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg z vrečo vred v množinah najmanj po 100 kg. V manjših množinah velja 1 kg 40 h.

**** Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljkatve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljkatve 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmí, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

**** Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 6 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštetí izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

**** Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralníkovce cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedí hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 70 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli da je ni mogoče molsti. — Mlečna cev se porine skoz sesek v vime ter se potem vime stiska in tlači, da vse mleko odteče. Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani priredi svoj

III. kmetijski sestanek

v nedeljo, 17. svečana popoldne ob štirih na Trati pri Žibertu.

Predaval bo gosp. nadučitelj Janko Žirovnik o sajenju in precepljanju sadnega drevja.

K temu sestanku vabim čč. ude kmetijske podružnice in sploh vse take, ki mislijo spomladi saditi ali precepljati sadno drevje.

Anton Štrukelj, podružnični načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Novem mestu, ki bo v četrtek, dne 28. februarja t. l. ob 2 popoldne v društvenem prostoru (v hiši gosp. Jakšeta v Novem mestu).

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Poročilo o računih.
3. Predlogi za občni zbor v Ljubljani.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.
6. O povzdigi mlekarstva v novomeški okolici. Poročevalce g. pristav V. Rohrman.

Opomnja. Če ob zgoraj določenem času ne pride zadosti udov, se bo vršil občni zbor pol ure pozneje z istim sporedom, ne glede na število navzočih.

Novo mesto, dne 10. februarja 1907,

V. Rohrman, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru loškopotoške kmetijske podružnice, ki bo dne 17. svečana 1907 v občinski hiši, in sicer ob 3 popoldne.

S P O R E D:

1. Poročilo o delovanju v letu 1906.
2. Račun za leto 1906.
3. Volitev računskih preglednikov.
4. Razgovor, kako poživiti podružnično delovanje.
5. Slučajnosti.

Loškopotoška kmetijska podružnica,

dne 5. svečana 1907.

Josip Polanc,
tajnik.

Martin Kordiš,
načelnik.

Oddaja ameriških trt.

Kmetijska podružnica v Novem mestu odda na pomlad iz svoje trtnice

60.000 sajenk ali bilf riparije portalis in 30.000 cepljenk.

Cena sajenkam je določena na 3 K za 100 trt, cepljenkam pa na 20 K za 100 trt.

Cepljenke so požlahtnjene z najbolj priporočenimi vrstami, kakor s španjolom, z laškim rizlingom, z veltincem, s silvancem in s portugalko.

Pravico do trt imajo predvsem vinogradniki iz novomeškega in drugih dolenskih okrajev.

Naročila se sprejemajo do 28. februarja 1907.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 20. januarja 1907.

V. Rohrman, načelnik.

Oddaja sadnega drevja.

Podpisana podružnica naznanja svojim p. n. udom, da dobe iz podružnične drevsnice brezplačno po štiri sadna drevesa. Čez to število jih morejo udje dobiti proti plačilu 70 h za drevo

Neudje morejo dobiti drevesa po 1 K 20 h v tem slučaju, če bi podružnični udje ne vzeli vseh za oddajo določenih dreves.

Drevje je izredno lepo in močno in pocepljeno z najpripravnimi vrstami za Dolenjsko.

Naročila se sprejemajo do 28. februarja 1907.

Kmetijska podružnica v Novem mestu,
dne 29. januarja 1907.

V. Rohrman, načelnik.

R a z g l a s

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov simodolske pasme (rumenobelo lisaste z belo glavo), kupljenih z državno podporo.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kupi meseca marca s podporo, ki jo je c. kr. kmetijsko ministrstvo dovolilo za pospeševanje govedoreje, nekaj bikov simodolske pasme.

Te bika bo odbor oddajal na podlagi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov v dotičnih krajih. Prošnje je vložiti do

4. marca t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;

2. da pošlje na račun precej, ko mu odbor naznani, da mu je bik prisojen, 20 K, ki zapadejo, če potem ne sprejme odkazanega mu bika;

3. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odraunši pod točko 2. omenjenih 20 K in

4. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz kterejakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za pleme, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobode 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. februarja 1907.

Listnica uredništva.

F. K. v T. Voda z eternitove strehe je dobro pitna, ker deževnica ne izluži iz eternita nikakih škodljivih snovi in se tudi ne navzame slabega okusa. — Lov sme dati v najem le cela politična občina, in ne posamezne podobčine, pač pa potem smejo posamezni posestniki po razmerju svojega posestva zahtevati razdelitev lovske zakupnine.

A. P. v R. Pri 3—4 kravah se posnemačnik že izplača. Obrnite se za cenik in za pojasnila na trdko Alfa-Separator na Dunaj.

I. D. v R. Prvi pogoj, močviren travnik zboljšati, je osušenje. Ko je to izvršeno, potem bo tudi gnojenje uspešno.

A. K. v T. Občinsko pot mora občina popravljati. Kako nemarna občinski odbor k temu prisiliti? Je pač edino sredstvo, marljivejši občinski odbor voliti.

I. Š. v R. Kakorhitro imate pravico samostojno izvrševati kovaško obrt, morete to storiti kjerkoli hočete, in nima občina, najmanj pa občinski tajnik oporekati.

A. K. v Št. V. Cepljenje prasičev proti rdečici se nikjer in nikdar zastoj ne vrši, temveč je to zasebna zadeva, dogovorjena med živinozdravnikom ter enim ali med več posestniki.

J. Z. v Š. Cerkevna ura je zasebna naprava in ni sredstev, da bi tiste, ki so uro napravili, iz javnih ozirov silili, da bi skrbeli, da bi ura prav šla.

F. Č. v G. Vse vrste travnih semen je mogoče na nepreko-pano rušo sejati in potem vsaj z železnimi grabljami podvleči, če ne z brano. Trava bo rasla brez gnojenja, vendar je bolje gnojiti, ker ni ovire, da bi v sadovnjaku ne gnojili; saj drevje tudi potrebuje gnoja.

M. P. na Z. Kašelji ni bolezen sama zase, ampak je le znamenje kake druge bolezni. Dognati je najprej dotično bolezen, potem jo je zdraviti, in kašelji samodsebe preide. Zaradi kašlja samega ni izključeno, da bi tele ne bilo za pleme.

G. B. v K. Če vodnjak ne drži vode, se mora s cementom ometati. — Pri telici, ki ima čez tri tedne storiti, se mora gibanje teleta videti in utripanje srca slišati. Če tega ni videti ali slišati, potem telica ni breja. Berite odgovor na 9. vprašanje v letošnjem »Kmetovalcu«.

I. A. na Z. Tržne cene dotičnim semenom nam niso znane.

F. M. v M. Župana imate takega, kakršnega zaslužite. Če ne morete boljšega občinskega zastopa izvoliti, potem se nikar ne pritožujte. — Pristojbino za živinski potni list mora skleniti v okviru zakona občinski odbor, potrditi jo mora deželni odbor in župan se mora držati sklepa za vse stranke enako. — Glede škode po zajcih najdete odgovor med vprašanji in v posebnem spisu te številke.

I. L. na V. Razen tepek si ne upamo priporočati drugega sadnega drevja za posestvo, ki leži 1000 m nad morjem.

J. L. v Š. Popisane namake za seme proti snetljivosti, ki je rjava in smrdeča ter odvrča tudi vrane, ne poznamo. Morda je znana kakšnemu izmed naših bralcev?

F. K. v N. Mož, ki je umobolen ter alkoholik in je bil že v blaznici, vendar ne more biti cenilec. Prijavite dejstvo sodišču, in to ga gotovo izbriše iz seznamka zapriseženih cenilcev.

Stari try pri Rakeku je poštni pečat pisma, kjer je več vprašanj, a pismo ni podpisano, zato na vprašanja ne odgovorimo.

I. M. v V. Tehnica mestne klavnice je zasebno podjetje mesta ter je v slučaju kake nerednosti proti klavnici tako postopati, kakor proti kakemu zasebnemu trgovcu.

J. G. v Sv. J. Čez poštne nerednosti se pritožite na poštno ravnateljstvo (pri Vas v Trsti), kjer tudi dobite vsa tozadevna pojasnila, če poštni sel pravilno postopa.

J. R. v D. Tudi za Vas velja odgovor na 62. vprašanje v tem listu.